

Náučný chodník Sitina

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Bratislava IV
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	električka MHD Bratislava, Kútiky (č. 4, 9) a pešo po červenej turistickej značke 900 m smer Slavín, resp. bus MHD Bratislava, Vretenová (č. 139) a pešo 500 m po červenej turistickej značke smer Devín
Východisko:	Bratislava, Karlova Ves, Líščie údolie-Park SNP / Bratislava, Vretenová ul. / Bratislava, Polianky
Trasa:	Bratislava, Karlova Ves: okruh západným svahom a vrcholovou časťou masívu Starý grunt - Nad Sitinou (zhruba medzi ulicami Líščie údolie, Vretenová a Polianky)
Dĺžka, prevýšenie:	3,5 km, prevýšenie 85 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa sa križuje s červenou turistickou značkou - Cestou hrdinov SNP.

Rok otvorenia: 2019

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Mestské lesy v Bratislave, Cesta mládeže 4, 831 01 Bratislava, tel. 02 / 5478 9035

Poznámka: Na trasu náučného chodníka možno nastúpiť na rôznych miestach, napr. z Parku SNP v Líščom údolí alebo červenou turistickou značkou od Mlynskej doliny (ul. Staré Grunty - Vretenová) alebo Kútikov (Púpavová ul.). Na prístupových bodoch sú na stromoch tabuľky s mapou náučného chodníka.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Námetom k nemu môže byť pracovný list Náučný chodník Sitina.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Karlova Ves. Mestská časť Bratislavy v jej západnej časti v okrese Bratislava IV siahajúca od Dunaja (včítane celého ostrova Sihot' a úzkeho pravostranného pobrežia od rakúskych hraníc takmer po most Lafranconi) po Červený most a od okraja zastavanej časti sídliska Dlhé diely (včítane) po dolnú Mlynskú dolinu. Až na malú výnimku na juhovýchode jej celé územie leží v rámci Malých Karpát, resp. ich podcelku Devínske Karpaty. Rovinné územie formované Dunajom pri ústiach Karloveského ramena, Čierneho potoka a Vydrice prislúcha Podunajskej rovine. Územie bolo osídlené už v starom paleolite, vo veľkomoravskej dobe bola nad dnešnou botanicou záhradou rybárska osada, ktorá v stredoveku s názvom Suchá Vydrice (podľa potoka v Líščom údolí) patrila devínskemu panstvu. Po vyplenení Tatármi v 13. storočí richtár Jakub územie „medzi dvoma Vydricami“ znova vybudoval. V rokoch 1635 - 1932 patrila s Devínom Pálffyovcom (poľovníctvo, vinohradníctvo). V dôsledku „mílového práva“ slobodného kráľovského mesta, Bratislavy, sa nemohla hospodársky rozvíjať, keďže do jednej hodiny cesty od neho sa nesmeli zakladať remeselnícke dielne, čo sa netýkalo mlynárov, bratislavských občanov, s piatimi mlynmi na Vydrici v Mlynskej doline a šiestimi plávajúcimi na Dunaji. Pôsobili tu tiež rybári, lodiari i drobní vinohradníci. Po zrušení poddanských zväzkov k devínskemu panstvu v 70. rokoch 19. storočia obyvateľstvo začalo pracovať v bratislavských továrňach. V roku 1886 pre potrebu zabezpečiť pitnú vodu pre rozvíjajúcu sa Bratislavu bola na mieste priaznivých hydrogeologických podmienok - na karloveskom dunajskom ostrove Sihot' (vtedy Kasmacher) - daná do prevádzky vodáreň. V roku 1912 v Slávičom údolí vznikol cintorín chudobných, ktorý sa vyvinul do najväčšieho bratislavského cintorína s hrobmi významných osobností. Roku 1935 bola zmodernizovaná neskorobaroková kaplnka sv. Jána Nepomuckého a zasvätená sv. Michalovi archanjelovi, v ktorej neskôr umiestnili jeho keramický reliéf od Ignáca Bizmayera. V mieste bývalej Rothovej továrne na výrobu patrónov bol v roku 1937 založený ústav a škola pre telesne hendikepovaných. V rokoch 1939 - 1945 chotárom Karlovej Vsi prebiehala hranica Veľkonemeckej ríše, za ktorou zostal Devín. V roku 1942 na mieste parku grófa Lanfranconiho pri Dunaji bola založená botanická záhrada Prírodovedeckej fakulty Slovenskej univerzity. Ako rok pripojenia Karlovej

Vsi k Bratislave sa udáva 1943 alebo 1944. Ďalšími významnými ustanovizňami sú tu o. i.: zoo (sprístupnená 1960), zariadenia sociálnej starostlivosti (po 1961), televízia (s budovou z roku 1975 s 28 poschodiami a výškou 108 m, ktorá bola dlho najvyššou v Československu, dnes nevyužívaná), areál s ústavmi Slovenskej akadémie vied, fakulty a internáty Slovenskej technickej univerzity a Univerzity Komenského.

Sitina. Označenie lokality na severe mestskej časti Bratislava-Karlova Ves medzi Mlynskou dolinou, Poliankami, Líščím údolím a Starými Gruntami - horského masívu pretiahleho S-J pôdorysu v rámci Devínskych Karpát s dvoma nevýraznými plochými vrcholmi - **Nad Sitinou (264 m n. m.)** (severný) a **Starý grunt (262 m n. m.)** (južný) - oddelenými plytkým sedlom. Geologické podložie budujú muskoviticko-biotitické granodiority bratislavského masívu, ktoré tu vidno vo viacerých odkryvoch. Zo strán je masív ohraničený tektonicky založenými dolinami prítokov Dunaja - od východu Vydrice (dolná časť Mlynskej doliny, resp. ulica Mlynská dolina) a od západu dnes prekrytého Čierneho potoka (ul. Líščie údolie). V minulosti bolo územie zväčša odlesnené a do 19. storočia využívané ako vinohrady, záhrady a lúky. V súčasnosti je masív v najvyšších častiach pokrytý prevažne dubovým a dubovo-hrabovým lesom dominantne s rekreačnou funkciou. Juhovýchodné úpätie masívu nad Mlynskou dolinou zaberá **zoologická záhrada**, otvorená v roku 1960. Pod východným okrajom zoo sa do masívu ponára cestný **tunel Sitina**, dokončený v rámci úseku diaľnice D2 Lamačská cesta - Staré Grunty v roku 2007 ako prvý dvojrúrový tunel na Slovensku. Dvojpruhové rúry majú rôznu dĺžku - južná má 1 440 m a severná 1 415 m. Územie je súčasťou hlavného malokarpatského chrbta, tu silno tektonickými poruchami zníženého, a preto ho v južnej časti križuje významná diaľková červeno značená turistická **Cesta hrdinov SNP**, prebiehajúca z Devína na Duklu spravidla hlavnými chrbtami (hrebeňmi) pohorí. Neďaleko, v Mlynskej doline, sa k nej pripája - až po Duklu s malou odchýlkou súbežná - Európska diaľková turistická trasa E8 (viac o oboch turistických magistrálach > v heslách v Náučnom chodníku Kavečany - Hrešná).

Kaverny z prvej svetovej vojny. Bývalé delostrelecké betónové podzemné kryty a sklady munície o. i. aj v lesoch Sitiny v blízkom okolí trasy náučného chodníka. Boli vybudované v rokoch 1914 - 1915 na obranu jediného pevného mosta v Bratislave cez Dunaj - mosta Františka Jozefa I. -, aby ruská armáda postupujúca zo severu cez Karpaty neprenikla cez Slovensko do Rakúsko-Uhorska (do Viedne, Budapešti) či na Moravu. Kaverny boli stavané tak, aby bolo vidieť z jednej na druhú. V priamom boji využité neboli, ruské vojská boli zatlačené späť. Celkovo je kaverien v oblasti Bratislavy (Devínska Kobyla - Kamzík) viac ako tridsať, miestami sú dnes dobre viditeľné v teréne. Dobrovoľníci niektoré z nich postupne čistia a sprístupňujú verejnosti.

Pomník obetiam havárie vrtuľníka leteckej záchranej služby. Pomník na východnom svahu poniže vrcholu Nad Sitinou (blízko trasy náučného chodníka) na mieste pádu záchranného vrtuľníka so štvordňovou pacientkou 1. januára 1998. Ide o kamennú mohylku s pamätnou tabuľou s menami štyroch obetí.

Chránený areál Lesné diely. Chránené územie v areáli Zoologickej záhrady Bratislava v Mlynskej doline v Bratislave-Karlovej Vsi na východnom úpätí masívu Starý grunt-Nad Sitinou v Malých Karpatoch vyhlásené v roku 2001 na ochranu lokality výskytu chránených druhov rastlín, najmä kriticky ohrozeného listnatca jazykovitého (*Ruscus hypoglossum*).

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie - väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin - s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve nevelké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú

listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podłożiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné trávinnobylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôznych veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homolské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáacie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. a) Les Sitina - lesný ekosystém a človek. b) Klimatické účinky lesa (*obojstranný panel*)
2. Rastliny Sitiny - dreviny (stromy a kry)
3. Kopec Sitina - historické územie medzi dvomi Vydricami
4. Zvieratá Sitiny, vtáci Sitiny
5. Rastliny Sitiny - byliny

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

